

MATERIALE I SIVILPROSESS

Revidert mars 2011

**Kurs i
sivilprosess
Universitetet i
Oslo**

Oppgavesamling

Kun de prosessuelle spørsmål skal løses.

1. Hjelp Fantasia

Peder Ås var formann i aksjonskomiteen «Hjelp Fantasia». Aksjonskomiteen var blitt dannet etter Peders initiativ, og han hadde fått med seg tre av sine venner i komiteen. Bakgrunnen var at det hadde vært et jordskjelv i Fantasia, og de fire hadde sammen blitt enige om å samle inn penger til hjelpearbeidene. For å gi informasjon om behovene for hjelpetiltak, ble de fire enige om at det skulle gis ut en liten stensilert avis. Den skulle komme ut tre ganger i uken.

Peder Ås sendte 3. januar 2009 en søknad om støtte til Utenriksdepartementet. Departementet svarte den 7. januar at det kunne medvirke til at komiteens avis ble sendt til andre statsinstitusjoner gjennom departementets distribusjonsapparat så lenge innsamlingsaksjonen pågikk.

Avisen ble distribuert uten noen problemer en måneds tid. Den 8. februar 2009 mottok imidlertid Peder et brev fra departementet, underskrevet av byråsjef Pettersen og parafert av førstekonsulent Hansen. I brevet het det at departementet ikke lenger kunne distribuere avisen. Etter departementets mening hadde innholdet i flere artikler i avisen etter hvert fått en politisk tendens som sto i strid med den offisielle norske utenrikspolitikken. Departementet fant det derfor lite passende å fortsette distribusjonen.

Peder ble meget fortørnet over svaret, og han ville gjerne ha saken frem i offentligheten. Han skrev om saken i en hovedstadsavis den 14. februar 2009, og i avisartikkelen konkluderte han med at han nå skulle prøve saken for domstolene for på den måten å avsløre myndighetenes «lunkne holdninger til fattige folk i den tredje verden».

Aksjonskomiteen v/ Peder Ås reiste 2. mars 2009 sak mot Staten v/Utenriksdepartementet. Han la ned påstand om at ”beslutningen om å slutte distribusjonen av avisen kjennes ugyldig”. Han påsto videre at ”departementet har plikt til å fortsette å distribuere avisen så lenge innsamlingsaksjonen pågår”. Endelig la han ned påstand om at ”staten v/Utenriksdepartementet kjennes å ha opptrådt i strid med regjeringens partiprogram når staten ikke yter bistand til Fantasia”.

Staten påsto at saken skulle avvises. Den hevdet at aksjonskomiteen ikke hadde partsevne. Under enhver omstendighet savnet komiteen et reelt rettslig behov i søksmålet, fordi dette var en politisk aksjon. Det forelå ikke noe rettskrav for domstolen å avgjøre, ettersom staten aldri hadde bundet seg opp rettslig ved sin bistand. Aksjonskomiteen kunne heller ikke nedlegge slike påstander som var fremsatt og saken måtte også avvises av den grunn.

Drøft og ta stilling til om saken kan behandles av tingretten.

2. Lilledal Seilforening

Peder Ås hadde i en årrekke vært medlem av Lilledal Seilforening da han i 2009 ble ekskludert ved et vedtak i foreningens styre. Eksklusjonsvedtaket innebar at Ås mistet alle sine rettigheter i foreningen, herunder retten til båt plass. Vedtaket hadde sammenheng med en lang og bitter strid mellom de to eldste foreningsmedlemmene Ole Vold og Peder Ås med hensyn til retten til å overta avdøde medlem Tastads gamle båt plass, som var den plassen som hadde foreningens beste lokalitet. Tastads plass var av styret blitt tildelt Ole Vold. Tildelingen ble aldri godtatt av Ås, fordi Ås hadde lengre ansiennitet, og plassene ble vanligvis fordelt etter ansiennitet. Ås fortøyde konsekvent båten sin på Tastads gamle plass, noe han mente seg berettiget til. Styret fant ingen løsning på den bitre striden og etter flere advarsler til Ås ble det i styremøte den 10. august 2009 besluttet å ekskludere ham fra foreningen.

Ås gikk til søksmål mot foreningen og la ned slike påstander:

”1. Eksklusjonen av Peder Ås er ugyldig.

2. Styrets vedtak om å gi Tastads plass til Ole Vold kjennes ugyldig.”

Lilledal Seilforening har 25 medlemmer og et styre på tre hvor den ene er foreningens kasserer. Foreningen har grunnbokshjemmel til en eiendom på 4 dekar med 90 meter strandlinje med påstående klubbhus og en større flytebrygge.

Seilforeningen påsto saken avvist, idet den hevdet at foreningen ikke hadde partsevne. Videre ble det hevdet at Ås under enhver omstendighet ikke hadde rettslig interesse i søksmålet da det måtte være opp til foreningen selv å bestemme hvem som skulle få være medlem i foreningen og hvem av disse som skulle gis adgang til de respektive plassene.

a) Drøft og ta stilling til om saken kan behandles av tingretten.

100 meter fra Seilforeningens klubbhus løper et større kloakkrør ut i sjøen fra et regulert eneboligstrøk med 170 eneboliger. Da tillatelse til utbygging ble gitt, uttalte kommunen at den ville besørge og bekoste et renseanlegg slik at kloakken ikke skulle bli sluppet direkte ut i sjøen. Anlegget ble imidlertid av uklare grunner aldri satt i gang. I seilforeningen ergret man seg meget over dette, idet man fant tilstanden både sjenerende og miljøskadelig. Foreningen gjorde flere henvendelser til kommunen uten at dette resulterte i noen bedring av forholdene.

Seilforeningen reiste deretter søksmål mot kommunen og påsto at kommunen straks pliktet å sette i gang renseanlegget. Kommunen krevde saken avvist, idet den hevdet at foreningen ikke hadde rettslig interesse i søksmålet.

b) Drøft og ta stilling til om saken kan behandles av tingretten.

3. M/S Sjøbas

Fisker Peder Ås, Trangvik, eide fiskebåten M/S Sjøbas. Fra 1976 hadde båten vært registrert i registeret over ringnotfartøyer, noe som etter fiskeriforskriftene var et vilkår for å få konsesjon til å drive ringnotfiske. Peder hadde imidlertid ikke benyttet seg av ringnotkonsesjonen de siste fem år og i forbindelse med sanering av ringnotflåten, ble fartøyet av fiskerimyndigheten 15. februar 1992 slettet fra ringnotregisteret.

Peder Ås mente dette ikke var riktig og påklaget vedtaket inn for fiskeridepartementet. Departementet stadfestet underinstansens vedtak. I februar 1993 solgte Peder M/S Sjøbas til fiskeren Hans Tastad.

I mai 1994 reiste Peder sak for Oslo byrett mot staten v/Fiskeridepartementet og la ned følgende påstander:

- 1 Slettingen av M/S Sjøbas i registeret over ringnotfartøyer kjennes ugyldig.
- 2 Staten v/Fiskeridepartementet dømmes til å betale til Peder Ås en erstatning fastsatt etter rettens skjønn, begrenset oppad til 1 mill -en million -kroner, med tillegg av 15 % renter fra 15. februar 1992 til betaling skjer.
- 3 Staten v/Fiskeridepartementet idømmes saksomkostninger.

Av stevningen fremgikk det at erstatningskravet gjaldt tapte inntekter på grunn av inndragningen av ringnotkonsesjonen. I tilsvaret avviste staten Peder Ås` krav og påsto seg frifunnet fra påstandene 2 og 3. Staten la videre ned påstand om at saksøkerens påstand nr. 1 skulle avvises, fordi det her ikke forelå rettslig interesse. Båten var nå solgt og aktualitetskravet i tvml § 54 var

dermed ikke innfridd. Peders interesser var ivaretatt gjennom erstatningssøksmålet hvor gyldigheten av slettingen fra ringnotregisteret ville være et prejudisielt rettsforhold.

Peder hevdet på sin side at han hadde selvstendig interesse i å få dom på ugyldighet. En dom på ugyldighet ville medføre at M/S Sjøbas fremdeles måtte anses å stå i ringnotregisteret. I avtalen der han overførte M/S Sjøbas til Hans Tastad var det tatt inn et tillegg om at Hans Tastad mot et vederlag på kr 50 000 skulle få overført ringnotkonsesjonen i tilfelle slettingen av M/S Sjøbas fra ringnotregisteret ble satt til side som ugyldig. En slik overføring mente Peder at ringnotforskriften gav hjemmel for. Rettsvirkningene av en ugyldighetsdom tilsa derfor at vilkårene i tvml § 54 var til stede.

I prosesskriv svarte staten at det påberopte tillegget i avtalen med HansTastad var nytt for dem og at Peder Ås måtte sannsynliggjøre dette. Staten stilte seg videre avvisende til at ringnotforskriften gav rett til overføring av ringnotkonsesjon ved salg av fartøy som var innført i ringnotregisteret. Peder mente at dette var forhold som det hørte under hovedforhandlingen å belyse. I forhold til søksmålsbetingelsene i tvml § 54 måtte domstolen forholde seg til hans pretensjoner.

Hvordan ville du som dommerfullmektig forholde deg til partenes anførsler vedrørende avvisningsspørsmålet? Bruk tvistelovens regler.

4. Odin og Tor

Odin har stevnet Tor inn for Trondheim tingrett. Han påstår at Tor uaktsomt har kullseilt med seilbåten hans, og at Tor derfor må erstatte seilbåtens verdi, kr. 500.000. Tor har ingen innvendinger mot erstatningsbeløpets størrelse i tilfelle vilkårene for erstatningsansvar foreligger, men hevder bestemt at han ikke har opptrådt uaktsomt. Tor påstår seg derfor frifunnet.

Dommeren finner at Tor har opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt, men han er gjennom hovedforhandlingen blitt overbevist om at båten ikke var verd mer enn kr. 300.000. Likevel går domsslutningen ut på at Tor må betale Odin kr. 500.000. Har dommeren avgjort tvisten korrekt?

5. Statuen

I et selskap hjemme hos skipsreder Peder Ås kommer professor Holm til å støte bort i en statue, forestillende en tidligere statsråd, med den følge at statuen ramler i gulvet og påføres store skader. Holm beklager hendelsen og forsikrer at han skal betale for skaden.

Et år senere stevner Ås professor Holm for Bergen tingrett med et krav på 30 000 kroner. Som begrunnelse anfører Ås at Holm handlet culpøst med den følge at statuen, selv etter en reparasjon, bare kunne stå som torso.

Under hovedforhandlingen gjør Holm gjeldende at han ikke har forpliktet seg til å betale 30 000 kroner i forbindelse med ulykkeshendelsen med statuen. I sin prosedyre berører Ås bare så vidt Holms eventuelle betalingstilsagn.

Retten finner det ikke sannsynliggjort at Holm har opptrådt culpøst, men den anser det klart at Holm på avtalerettslig grunnlag har påtatt seg å betale kr 30 000.

a) Kan Holm i denne situasjonen dømmes til å betale kr 30 000?

b) Det forutsettes nå at dommeren under hovedforhandlingen spør Ås om han vil påberope seg som alternativt grunnlag for kravet at Holm forpliktet seg til å betale de 30 000 kr straks etter at statuen ble knust. Kan eller skal dommeren gi slik hjelp (veiledning) under forhandlingen?

c) Anta at Ås under hovedforhandlingen som tillegg til det som er anført i stevningen alternativt vil gjøre gjeldende at Holm er skyldig til å betale ham kr 30 000 på grunn av en forpliktelse Holm har påtatt seg før hendelsen med statuen. Hvordan skal retten stille seg til denne anførselen?

6. Legataren

Avdøde Ole Vold hadde i testamentet inntatt blant annet følgende klausul: «Alle mine likvider skal ved min død gå til Peder Ås.» Boet ble skiftet offentlig og det forelå fortegnelse over alle aktiva. Det oppstod skiftetvist mellom legalarvingene og legataren Peder Ås om tolkningen av klausulen. Legalarvingene hevdet at klausulen bare omfattet de 200.000 kronene som Ole Vold hadde oppbevart i skrivebordsskuffen. Legalarvingene nedla frifinnelsespåstand mot å betale kr. 200.000. Peder Ås hevdet at klausulen i tillegg måtte omfatte obligasjoner til en verdi av 300.000 kroner, som også lå i skrivebordsskuffen. Ås nedla påstand om å få kr 500.000. Lillevik tingrett fant det godtgjort at klausulen kun tok sikte på rede penger, dog ikke bare kontantene i skrivebordsskuffen, men også 50.000 kroner på en bankkonto.

Hva skal domsslutningen gå ut på?

7. Veirett

I flere år hadde Tastad kjørt frem til sin hytte i Skjåk over tunet til Ole Vold. Tastad mente at han hadde rett til bilvei, og han fortsatte å bruke veien til

tross for at Vold protesterte mot bruken. For å sette en stopper for Tastads bruk satte Vold opp en grind som han holdt låst.

Twisten kom opp for Nord-Gudbrandsdal tingrett. Under hovedforhandlingen dokumenterte Tastad flere gamle skylddelingsforretninger. Han gjorde gjeldende at den veiretten som her var beskrevet gjaldt hans eiendom og at veiretten i dag måtte gi rett til bruk av bil, og nedla påstand om dette. Vold bestred at Tastad overhodet hadde veirett over tunet hans. Han innrømmet at Tastads familie hadde brukt veien i to generasjoner, men det forelå ikke noe juridisk grunnlag for bruken, idet det kun dreide seg om såkalt tålt bruk.

Etter at saken var tatt opp til doms, kom sorenskriveren til at Tastad ikke hadde rett til bilvei, men at han derimot måtte ha rett til gangsti da alle vilkårene for hevd av en veirett med dette innhold forelå. Tingretten avsa etter dette dom med slik domsslutning:

1 Eier av gnr. 7 bnr 36 i Skjåk kommune, Hans Tastad, har rett til gangsti over gnr. 7 bnr. 1.

2 Eier av gnr. 7 bnr. 1, Ole Vold, har plikt til å holde grinden oppsatt på tunets vestre side ulåst.

3 Hver av partene bærer egne saksomkostninger.»

Hvilke kommentarer har du til domsslutningen og sorenskriverens håndtering av saken?

8. Kåre og Bjarne

Kåre stevner Bjarne for Nordhordland tingrett med påstand om få betalt tilbake et gammelt pengelån. Bjarne innvender at lånet er tilbakebetalt og at fordringen i alle fall er foreldet. Kvitteringen klarer han imidlertid ikke å finne. Under hovedforhandlingen påberoper Bjarne seg derfor ikke betalingsinnsigelsen, men nøyer seg med å påberope foreldelse.

Tingretten gir Kåre medhold. Bjarne anker og gjør i ankeerklæringen igjen gjeldende foreldelsesinnsigelsen. Like før hovedforhandlingen i lagmannsretten finner han den gamle kvitteringen. Under hovedforhandlingen påberoper han seg derfor også betalingsinnsigelsen og han fører kvitteringen som bevis. Til dette anfører Kåre at det nå er for sent å komme med en slik anførsel og et slikt bevis i lagmannsretten.

Bør lagmannsretten prøve Bjarnes betalingsinnsigelse?

Hvis svaret skulle bli nei, har da Bjarne noen mulighet for å få prøvd gjeldens eksistens på nytt?

9. Forsinket advokat

I en sivil tvist mellom saksøker Lillevik Stenkuseri AS og saksøkte UMA AS var hovedforhandling berammet til formannskapssalen i kommunehuset i Lillevik, mandag 11. januar 2009 kl 09.30.

Klokka 09.30 var kun sorenskriveren, disponenten i Lillevik Stenkuseri, og dennes prosessfullmektig møtt opp. Sorenskriveren besluttet at de skulle vente 10 minutter før retten ble satt. Rett ble satt kl 09.40. Saksøker refererte kort de faktiske anførsler i stevningen og la ned påstand om fraværdom. Retten ble hevet kl 09.50. Et par minutter etter at retten var hevet, kom UMA AS' prosessfullmektig.

Han var forarget over at retten ikke hadde ventet lenger, særlig i betraktning av de rådende værforhold med store snømengder og glatte bilveier. Han fremholdt at det jo var vanlig at retten ventet minst 30 minutter, og at den måtte ha plikt til det. Han ba om at retten måtte settes på ny, noe den måtte ha anledning til da sorenskriveren ennå ikke hadde avsagt dom.

10. Oppfriskning

A reiste søksmål mot B for Oslo tingrett ved stevning datert 23. juni 2009. Stevningen ble ved hovedstevnevitnet forkynt for B den 28. juni 2009. Ved rettens påtegning ble det satt en frist på 4 uker til å inngi tilsvar. Det vanlige formular om at parten risikerte fraværdom dersom fristen ble oversittet, fulgte med. I stevningen var det nedlagt påstand om fraværdom. Den 1. september 2009 var det fremdeles ikke kommet inn noe tilsvar, og dommerfullmektig Holm avsa fraværdom samme dag. Dommen ble forkynt for B den 7. september 2009. Den 7. oktober 2009 begjærte B oppfriskning. B påberopte seg at domstolen måtte ha tatt feil, da en tilsvarsfrist ikke løper i rettsferien.

Drøft og ta stilling til oppfriskningsbegjæringen.

11. Elektrisitetsverket

I avtale av 12. januar 2003 overdro Lillevik kommune sitt elektrisitetsverk til Akershus fylkeskommune for 8 mill. kr. I den påfølgende tiden foretok Akershus fylkeskommune flere oppkjøp av elektrisitetsverk. I mars 2003 ble

elektrisitetsverket til Lørenskog kommune kjøpt for 145 mill. og i juni 2004 ble elektrisitetsverket til Oppegård kommune kjøpt for 120 mill.

Den 9. juni 2007 tok Lillevik kommune ut søksmål mot Akershus fylkeskommune med krav om at avtalen fra januar 2003 skulle revideres i medhold av avtaleloven § 36, idet man mente at kommunen hadde fått altfor dårlig betalt sammenholdt med reell markedspris. For Lillevik tingrett la kommunen ned slik påstand:

«1. Kjøpesum i henhold til avtale av 12.01.03 fastsettes til et beløp etter rettens skjønn, begrenset oppad til kr 78 millioner.

2. Saksøkte erstatter saksøker sakens omkostninger.»

Ved tingrettens dom av 1. juli 2008 ble Akershus fylkeskommune frifunnet og tilkjent saksomkostninger. Dommen ble rettskraftig.

Lillevik kommune reiste dernest 2. april 2009 nytt søksmål mot Akershus fylkeskommune, men nå med krav om at avtalen av 12. januar 2003 måtte anses ugyldig etter avtaleloven § 33, idet kommunen hevdet at fylkeskommunen hadde hatt kunnskap om verdier og markedsnivå som man ikke informerte sin kontraktspart om, og at det av den grunn var i strid med redelighet og god tro å påberope seg avtalen.

I stevningen ble nedlagt slik påstand:

«1. Avtale av 12.01.03 mellom Akershus Fylkeskommune og Lillevik kommune er ugyldig.

2. Lillevik Everk tilbakeføres til Lillevik kommune.»

Akershus fylkeskommune anførte at det nye søksmålet måtte avvises, idet kravene var rettskraftig avgjort.

Drøft og ta stilling til avvisningsspørsmålet.

12. Tilleggserstatning

Peder Ås var 20 år gammel da han i 2001 ble påkjørt. Han brakk armen og han fikk dessuten brudd på flere ryggknokler. På grunn av varige og til tider store rygg- og migreneplager ble han erklært 30 % ervervsmessig ufør. I et søksmål mot forsikringsselskapet "Hvis..." ble han ved endelig dom av

Borgarting lagmannsrett den 20. januar 2005 tilkjent kr 200 000 i lidet tap, kr 700 000 for fremtidig økonomisk tap og kr 90 000 i menerstatning.

Sommeren 2009 fikk Peder Ås uvanlig store rygg smerter og senere på høsten fikk han lammelser over store deler av kroppen. Han ble tvunget til å bruke rullestol og han ble nå erklært 100 % ervervsmessig ufør. Under henvisning til den sterkt negative sykdomsutviklingen reiste Peder søksmål mot "Hvis..." med krav om tilleggserstatning for hver enkelt post. Forsikringsselskapet krevde saken avvist, idet man gjorde gjeldende at tvisten var rettskraftig avgjort.

Drøft og ta stilling til avvisningsspørsmålet, både ut fra rettskraftreglene og ut fra skadeserstatningsloven § 3-8.

13. Testamentets gyldighet

Nils døde 3. juni 2007. Han hadde ingen livsarvinger. Ved testament tilgodeså han sin gode venn og nabo Lars Vold med alt han eide. Testamentet var dog blitt skrevet på et tidspunkt da han var aldersdomssvekket og det var tvilsomt om testamentet var gyldig. Det ble skiftet offentlig.

Slektsarvingene til Nils Ås, hans tre søsken Peder, Ola og Kari Ås reiste søksmål for å få testamentet kjent ugyldig. De tre søsken tapte saken både i tingretten og i lagmannsretten. Etter lagmannsrettens dom var søsknene uenige om saken burde forfølges videre. Peder Ås bestemte seg for ikke å anke. Tvisten ble derimot anket inn for Høyesterett av Ola og Kari. I Høyesterett ble testamentet erklært ugyldig.

Etter høyesterettsdommen meldte Peder Ås seg som arving, men Lars Vold hevdet at testamentet måtte anses gyldig i relasjon til ham, idet lagmannsrettsdommen måtte anses rettskraftig i forholdet mellom Lars Vold og Peder Ås.

14. Ulvefelling

Bøndene i Ulvedal hadde våren og sommeren 2009 mistet flere sauer på beite. De hevdet at det var to ulver i området som drepte sauene. De søkte i slutten av juli 2009 fylkesmannen i Hedmark om tillatelse til å felle to ulver, en hannulv og en ulvetispe som var sett i området. Fylkesmannen hadde stor forståelse for bøndenes krav og ga 3. august 2009 fellingstillatelse for en hannulv. I begrunnelsen for vedtaket fremgikk at han hadde vært i tvil om det var hjemmel for å gi fellingstillatelse, men hadde kommet frem til at hjemmel forelå. Han meddelte også at han ville se positivt på søknader om å gi fellingstillatelse for flere ulver.

Erik Lie, som var en ivrig friluftsmann med stor sans for ville ulver, syntes fylkesmannens vedtak var galt. Han stiftet foreningen "Vern om ulvene", satte inn annonser i flere aviser og oppfordret folk til å melde seg inn i foreningen og å innbetale penger. På kort tid meldte det seg inn 200 personer, og det ble samlet inn 50 000 kroner. Erik Lie oppnevnte seg selv som leder av foreningen. Den 18. august 2009 tok Lie på vegne av foreningen ut stevning mot staten v/Miljøverndepartementet, ved Hedmarken tingrett, Hamar, med påstand om at

- 1) Vedtaket om fellingstillatelse av en hannulv er ugyldig.
- 2) Fremtidige vedtak om fellingstillatelse av ulv vil være ugyldige.

Natt til lørdag 22. august 2009 ble en hannulv påkjørt og drept av toget. Fylkesmannen meddelte da bøndene i Ulvedal at han trakk tilbake fellingstillatelsen av en hannulv.

Staten v/Regjeringsadvokaten hevdet i sitt tilsvarende av 28. august til stevningen at saken måtte avvises av flere grunner.

- a) Drøft og ta stilling til om saken kan behandles av tingretten.

Umiddelbart etter at det ble kjent at foreningen "Vern om ulvene" hadde reist sak, meldte foreningen "Våre Rovdyr" seg som partshjelper til støtte for foreningen "Vern om ulvene". Saksforberedende dommer i tingretten av slo straks partshjelpen på eget initiativ. Foreningen "Våre Rovdyr" påanket avgjørelsen. Staten v/Regjeringsadvokaten påsto at anken skulle forkastes.

- b) Drøft og ta stilling til tingrettens nekting av partshjelpen og hvordan lagmannsretten skal stille seg til anken.

15. Bilkjøpet

To måneder etter at Marte Kirkerud hadde kjøpt en bruktbil Toyota Corolla 1994-modell, brøt gearkassen sammen, og Marte ville heve kjøpet. Tvisten ble brakt inn for Klagenævnden for bilsaker, som avga uttalelse om at Marte ikke hadde noen hevningsrett.

I et etterfølgende søksmål for domstolene om hevningsretten, begjærte selgeren at saken prinsipalt burde avvises da den ikke var forliksrådsbehandlet, subsidiært burde den avgjøres på grunnlag av forenklet domsbehandling. Til støtte for sistnevnte la selgeren frem Klagenævdens avgjørelse som dokumentbevis i saken.

a) Skal saken avvises på grunn av manglende forliksrådsbehandling?

Det endte med at retten fremmet saken samtidig som den traff beslutning om forenklet domsbehandling.

Marte ble opprørt over dette og anket straks beslutningen og krevde den omgjort. Hun fremholdt at domstolen ikke hadde adgang til å beslutte forenklet domsbehandling før hun var hørt. I samme prosesskriv la hun frem rapporter fra seks forskjellige bilmekanikere om årsakene til havariet og som viste at Klagenævnden hadde tatt feil. I tillegg begjærte hun avhørt fire av disse som vitner i saken.

b) Har tingretten gjort noen feil når den besluttet forenklet domsbehandling?

c) Hvilken betydning skal en slik feil eventuelt tillegges?

Retten forela Martes prosesskriv for selgeren som straks motsatte seg bevistilbudet, idet han mente at det var i strid med loven og at det innebar en uforholdsmessig vidløftiggjøring av saken. Selgeren fremholdt at tingretten kunne avsi dom på grunnlag av forenklet domsbehandling, idet saken var tilstrekkelig opplyst.

Retten omgjorde imidlertid sin beslutning om forenklet domsbehandling, og avgjorde i stedet at saken skulle gå etter småkravprosessen. Videre bestemte retten at Marte bare kunne få føre to av vitnene samt fremlegge deres rapporter.

Marte anket over flere av disse avgjørelsene. Hun fremholdt for det første at saken måtte belyses etter reglene for allmennprosess. For det andre gjorde hun gjeldende at hun hadde krav på å føre alle de bevis hun hadde tilbudt.

d) Drøft de spørsmål som denne anken gjelder.

16. City Center

Peder Ås eide og drev utleiebygget City Center AS i Lillevik. Bygget hadde femten leietakere, som drev med næringsvirksomhet. De siste årene hadde utleiedriften skrantet økonomisk. Peder hadde derfor forsøkt å selge eiendommen.

En natt høsten 2007 brant eiendommen City Center AS ned til grunnen. Skadetaksten etter brannen var på ca 15 millioner kroner. Peder Ås kontaktet sitt forsikringselskap Trygg AS, som hadde forretningskontor i Oslo, og krevde forsikringsoppgjør. Men forsikringselskapet avsto å betale, fordi

selskapet mente at Peder Ås selv hadde anstiftet brannen, jfr forsikringsavtaleloven § 4-9 første ledd.

I september 2008 tok Peder Ås ut forliksklage for Lillevik forliksråd mot Trygg AS. Han krevde forsikringsoppgjør, eventuelt på grunnlag av fraværdom. I tilsvaret til forliksrådet bestred Trygg AS sitt ansvar og påstod seg frifunnet. Partene ble deretter innkalt til møte i forliksrådet 10. oktober 2008.

I forliksrådet møtte det ingen fra Trygg AS, men selskapet var representert ved sin prosessfullmektig, advokat Hans Tastad. Dette overrasket Peder Ås, hadde han visst det, sa han, ville han møtt med advokat.

Forlik kom ikke i stand. Peder Ås fastholdt sitt krav om fraværdom mot Trygg AS, mens advokat Tastad krevde at saken skulle innstilles etter som partene ikke kunne bli enige.

To dager senere avsa Lillevik forliksråd fraværdom mot Trygg AS. Dommen ble forkynt for partene 15. oktober 2008. På vegne av Trygg AS anket advokat Tastad fraværdommen til Lillevik tingrett 14. november 2008. Han krevde Trygg AS frifunnet. Etter innstendig krav fra Trygg AS, som ville gardere seg, krevde han samtidig oppfriskning av fraværdommen overfor Lillevik forliksråd.

Saksforberedelsen for tingretten ble avsluttet ved at partene inngav hvert sitt sluttinnlegg to uker før hovedforhandlingen var berammet. En snau uke før hovedforhandlingen startet, kom det likevel et prosesskrift fra advokat Tastad. På vegne av Trygg AS fremmet han da tilbakebetalingskrav mot Peder Ås som følge av forsikringsutbetalingen Trygg AS hadde foretatt overfor leietakerne av City Center AS.

Peder Ås tok nå kontakt med advokat Knut Rasch. I sitt tilsvaret til tingretten krevde advokat Rasch anken avvist fordi saken skulle vært brakt inn for tingretten ved stevning, ikke ved ankeerklæring.

Advokat Rasch påstod også avvisning av kravet om tilbakebetaling. Prinsipalt bestred han at det overhodet var adgang til å reise ytterligere krav i saken nå, og subsidiært at dette i alle fall ikke kunne skje ved prosesskrift. Også den subsidiære oppfriskningsbegjæringen påstod advokat Rasch avvist. For øvrig mente advokat Rasch at Trygg AS også i tingretten måtte dømmes til å betale det aktuelle forsikringsbeløpet til Peder Ås.

Drøft anførselene i oppgaven, herunder spørsmålet om forliksrådet kunne avsi fraværdom.

17. Privatklinikken

I august 2010 fikk sjåfør Peder Ås smerter i lysken. Han gikk til undersøkelse hos sin private lege. Han hadde en svulst i lysken som måtte opereres bort. Det var imidlertid minst åtte måneders ventetid før fylkessykehuset kunne gjennomføre operasjonen. Han kontaktet derfor Privatklinikken AS, som kunne utføre operasjonen straks. Privatklinikken AS hadde hovedkontor i Oslo, men hadde legekontorer i flere byer i Norge. Han ble innlagt på Privatklinikken i Storvik og operert i september 2010. Dette skjedde under lokalbedøvelse. Inngrepet førte til at en nerve ble skadet og Ås fikk delvis lammelse i den ene foten slik at han ikke lenger kunne kjøre bil. Operasjonen ble utført av en tysk lege, Gerhard Mann, som hadde fast bopel i Tyskland, men var innleid i september for å arbeide ved Privatklinikken i Storvik.

Ås ønsket etter utskrivningen å få klarhet i om han for fremtiden ville bli invalidisert, da han i så fall ville omskolere seg. Han skrev derfor til professor Holm ved Rikshospitalet. I brev av 10. november 2010 konkluderte professoren med at Peder nok ikke ville kunne gjøre regning med å fortsette som sjåfør. Dessuten mente professoren at operasjonen burde ha vært utført under full narkose, og at lammelse da kanskje ville ha vært unngått.

Sistnevnte opplysning kom helt overraskende på Peder, som tidligere ikke hadde overveid å kreve noen erstatning. Nå oppsøkte han advokat Nils Li. Advokat Li tok 1. desember 2010 ut stevning ved Storvik tingrett mot Privatklinikken AS og lege Gerhard Mann med krav om erstatning på kr 250.000 av hver av de saksøkte etter skadeserstatningslovens regler, samt oppreisning.

I stevningen ble det bl.a. gjort gjeldende at legen hadde opptrådt grovt uaktsomt. Som bilag til stevningen var vedlagt uttalelsen fra professor Holm.

I sitt tilsvarende for tingretten påsto Privatklinikkens advokat saken avvist av flere grunner. Blant annet hevdet advokaten at rett verneting i dette tilfelle var Oslo tingrett, da Privatklinikken hadde hovedkontor der. Dersom Privatklinikken ikke fikk medhold, mente den at saken i alle tilfelle måtte avvises for så vidt gjaldt kravet om oppreisning. Etter Privatklinikkens mening kunne oppreisningskravet bare gjøres gjeldende mot den personlige ansvarlige, legen Gerhard Mann, som hadde utført operasjonen, jf skadeserstatningsloven § 3-5.

Gerhard Mann hadde reist hjem til Tyskland i oktober 2010. Han påstod at han ikke kunne saksøkes i Norge. Uansett måtte saken mot ham avvises av andre grunner. Han hevdet blant annet at krav om erstatning bare kunne gjøres gjeldende mot Privatklinikken AS som arbeidsgiver. For det tilfelle at saken ble fremmet, krevde han at brevet fra professor Holm måtte tas ut av sakens dokumenter.

Før saken kom opp til hovedforhandling, ringte Ås til sykepleieren ved Privatklinikken som hadde assistert ved operasjonen av ham. Uten å si noe om det til sykepleieren, tok han telefonsamtalen opp på lydbånd. Under samtalen fortalte sykepleieren at det hadde vært flere klager på den tyske legen Mann og at det ikke var første gang det var oppstått komplikasjoner ved hans operasjoner. Mann hadde sagt til sykepleieren at det var første gang han hadde utført et slikt inngrep og var noe usikker om hvordan det skulle utføres.

Saken mot Mann og Privatklinikken kom opp til behandling i Storvik tingrett uten at avvisningsspørsmålene ble avgjort. Mann møtte ikke til hovedforhandlingen, men hadde bedt Privatklinikkens advokat, advokat Larsen, om å representere seg under saken.

Under hovedforhandlingen møtte sykepleieren som hadde bistått ved operasjonen som vitne. I sin forklaring sa hun at etter hennes oppfatning var legen Mann en erfaren og dyktig lege. Advokat Li begjærte da å få avspille lydopptaket av telefonsamtalen Ås hadde hatt med sykepleieren, hvor hun hadde sagt noe annet. Både Privatklinikken og Mann protesterte mot dette og henviste til at »telefonsamtalen var tatt opp på bånd uten at sykepleieren hadde blitt varslet på forhånd om opptaket». For øvrig ble det hevdet at lydbåndet ikke kunne ha noen større bevisverdi og at det av den grunn heller ikke kunne avspilles i retten.

Under hovedforhandlingen kom det frem at Ås ikke ville få tilstrekkelig førlighet tilbake i foten slik at han kunne kjøre bil igjen. Dommerfullmektigen reiste da spørsmål om ikke Ås også ville kreve erstatning for tap i fremtidig erverv, ikke bare for lidt tap, av Privatklinikken AS.

Peder Ås endret etter dette sin påstand mot begge de saksøkte til også å omfatte tap i fremtidig inntekt på kr 2 millioner.

Privatklinikkens advokat protesterte og anførte at dommeren ikke hadde anledning til å foreslå utvidelse av kravet. Subsidiært hevdet han at det ikke var adgang til, under hovedforhandlingen, å utvide kravet til å omfatte erstatning for tap i fremtidig erverv.

18. Vitneplikt

a) Under en rettstvist mellom et bulgarsk statsfirma og en norsk fruktimportør om brudd på en avtale som ga den norske importør enerett innen et visst distrikt, forlangte fruktimportøren at et spedisjonsfirma skulle opplyse om statsfirmaet hadde levert bulgarsk frukt til andre firmaer i dette distriktet og hvor store kvanta det dreide seg om. Spedisjonsfirmaet nektet å etterkomme kravet, idet firmaets ledelse mente at man ikke hadde vitneplikt om et slikt forhold.

Avgjør spørsmålet om det foreligger vitneplikt.

b) I en tvist om naturalutlegg på et felleseieskifte var et gårdsbruk utlagt til Kari Ås ved dom av Sunnfjord tingrett. Peder Ås anket dommen til Gulating lagmannsrett. Mens saken var under forberedelse, døde Peders onkel Ola Østgård, som for tingretten hadde vitnet til fordel for Kari Ås. Kari Ås' prosessfullmektig ba i prosesskrift om at sorenskriver Ole Vold måtte innstevnes som vitne under ankeforhandlingen: "Sorenskriveren var tingrettsdommer og han skal forklare seg om hva han husker Ola Østgård forklarte for tingretten."

Kan sorenskriver Vold føres som vitne for lagmannsretten?

19. Pendleroppgaven

På toget mellom Halden og Oslo (Østfoldbanen) ble det blant dagpendlerne stadig snakket om de hyppige togforsinkelsene, noe som førte til at mange ikke kunne møte til riktig tid på arbeidet om morgenen.

Etter hvert ble irritasjonen over forsinkelsene så stor at en gruppe på 10-12 pendlere en morgen på toget til Oslo spontant stiftet "Pendlergruppen på Østfoldbanen". Gruppen avholdt et allmannamøte i et møterom på Sentralbanestasjonen, hvor det møtte ca 40-50 personer. På møtet ble det tilslutning til at gruppen skulle ha som oppgave å skape offentlig publisitet om de stadige forsinkelsene og være åpen for alle dagpendlere. Den skulle ellers bygge på allmøteprinsippet, dvs at beslutninger om konkrete fremstøt overfor media eller direkte over NSB kunne vedtas blant pendlerne på den daglige turen med morgentoget til Oslo.

På et senere allmannamøte ble det oppnådd enighet om å gå til søksmål mot NSB. Foranledningen var at forsinket fremmøte til arbeid i Oslo også begynte å irritere mange arbeidsgivere. Pendlergruppen så seg ikke råd til noen advokat, så en av pendlerne, Peder Ås, skulle være gruppens prosessfullmektig. Peder Ås hadde i sin ungdom begynt på jusstudiet, men

ikke tatt eksamen. Peder Ås skrev på vegne av "Pendlergruppen på Østfoldbanen" stevningen og sendte den til Oslo tingrett. I stevningen nedla Peder Ås påstand om at NSB skulle betale erstatning til pendlerne dersom de ble trukket i lønn av sine arbeidsgivere. Peder Ås skulle også opptre på vegne av pendlergruppen i tingretten.

NSB's prosessfullmektig hevdet i sitt tilsvarende at saken måtte avvises. For det første kunne ikke "Pendlergruppen på Østfoldbanen" reise en slik sak, og for det andre gikk det ikke an å få dom for et slikt krav. Endelig hevdet han at Peder Ås, som ikke var advokat, ikke kunne prosedere saken i retten. (Det skal legges til grunn at Oslo tingrett er riktig verneeting.)